

**PONTIFICIO CONSIGLIO
PER I TESTI LEGISLATIVI**

**ACTUS FORMALIS DEFECTIONIS
AB ECCLESIA CATHOLICA**

Città del Vaticano, 13 marzo 2006

Prot. N. 10279/2006

Eminenza/Eccellenza Reverendissima,

Da tempo, non pochi Vescovi, Vicari giudiziali e altri operatori del Diritto Canonico hanno sottoposto a questo Pontificio Consiglio dubbi e richieste di chiarimento a proposito del cosiddetto *actus formalis defectionis ab Ecclesia catholica*, di cui ai canoni 1086, § 1, 1117 e 1124 del Codice di Diritto Canonico. Si tratta, infatti, di un concetto nuovo nella legislazione canonica e diverso dalle altre modalità piuttosto “virtuali” (basate cioè su comportamenti) di abbandono “notorio” o semplicemente “pubblico” della fede (cfr. cann. 171, § 1, 4°; 194, § 1, 2°; 316, § 1; 694, § 1, 1°; 1071, § 1, 4° e § 2), circostanze in cui i battezzati nella Chiesa cattolica o in essa accolti sono tenuti alle leggi meramente ecclesiastiche (cfr. can. 11).

Il problema è stato attentamente esaminato dai competenti Dicasteri della Santa Sede al fine di precisare innanzitutto i contenuti teologico-dottrinali di tale *actus formalis defectionis ab Ecclesia catholica*, e successivamente i requisiti o le formalità giuridiche necessarie perché esso si configuri come un vero “atto formale” di defezione.

Dopo aver avuto, riguardo al primo aspetto, la decisione della Congregazione per la Dottrina della Fede ed aver esaminato in sede di Sessione Plenaria l'intera questione, questo Pontificio Consiglio comunica agli Em.mi ed Ecc.mi Presidenti delle Conferenze Episcopali quanto segue:

**PAPEŽSKÁ RADA PRO VÝKLAD
LEGISLATIVNÍCH TEXTŮ**

**FORMÁLNÍ ÚKON ODPADU
OD KATOLICKÉ CÍRKVE**

Ve Vatikánu dne 13. března 2006

Prot. N. 10279/2006

Nejdůstojnější Eminence/Excellence,

již delší dobu nemálo biskupů, soudních vikářů a dalších osob pracujících v oblasti kanonického práva předkládalo této papežské radě pochybnosti a žádosti o vyjasnění ve věci tzv. *actus formalis defectionis ab Ecclesia catholica*, který je obsažen v kánonech 1086 § 1, 1117 a 1124 Kodexu kanonického práva. Jedná se o nový pojem v kanonickém zákonodárství, který se liší od dalších spíše „virtuálních“ (vycházejících z postojů) způsobů „notorického“ neboli jednoduše „veřejného“ odpadu od víry (srov. kánony 171 § 1 odst. 4; 194 § 1 odst. 2; 316 § 1; 694 § 1 odst. 1; 1071 § 1 odst. 4 a § 2), tedy okolností, za nichž jsou osoby pokřtěné v katolické církvi nebo do ní po křtu přijaté vázány ryze církevními zákony (srov. kán. 11).

Problém byl pozorně prozkoumán příslušnými dikasterii Svátého stolce s cílem upřesnit především teologicko-doktrinní obsah takového *actus formalis defectionis ab Ecclesia catholica*, následně pak náležitosti neboli právní formality nutné k tomu, aby se tento úkon vymežil jako skutečný „formální úkon“ odpadu.

Poté co obdržela ohledně prvního aspektu rozhodnutí Kongregace pro nauku víry a co na plenárním zasedání přezkoumala celou otázku, sděluje tato papežská rada předsedům biskupských konferencí toto:

1. L'abbandono della Chiesa cattolica perché possa essere validamente configurato come un vero *actus formalis defectionis ab Ecclesia*, anche agli effetti delle eccezioni previste nei predetti canoni, deve concretizzarsi nella:

- a) decisione interna di uscire dalla Chiesa cattolica;
- b) attuazione e manifestazione esterna di questa decisione;
- c) recezione da parte dell'autorità ecclesiastica competente di tale decisione.

2. Il contenuto dell'atto di volontà deve essere la rottura di quei vincoli di comunione – fede, sacramenti, governo pastorale – che permettono ai fedeli di ricevere la vita di grazia all'interno della Chiesa. Ciò significa che un tale *atto formale* di defezione non ha soltanto un carattere giuridico-amministrativo (l'uscire dalla Chiesa nel senso anagrafico con le rispettive conseguenze civili), ma si configura come una vera separazione dagli elementi costitutivi della vita della Chiesa: suppone quindi **un atto di apostasia, eresia o scisma**.

3. L'atto giuridico-amministrativo dell'abbandono della Chiesa di per sé non può costituire un atto formale di defezione nel senso inteso dal CIC, giacché potrebbe rimanere la volontà di perseverare nella comunione della fede.

D'altra parte l'eresia formale o (ancor meno) materiale, lo scisma e l'apostasia non costituiscono da soli un atto formale di defezione, se non sono concretizzati esternamente e se non sono manifestati nel modo dovuto all'autorità ecclesiastica.

4. Deve trattarsi, pertanto, di un atto giuridico valido posto da persona canonicamente abile e in conformità alla normativa canonica che lo regola (cfr. cann.124-126). Tale atto dovrà essere emesso in modo personale, cosciente e libero.

5. Si richiede, inoltre, che l'atto venga manifestato dall'interessato in forma scritta, davanti alla competente autorità della Chiesa cattolica: Ordinario o parroco proprio, al quale unicamente compete giudicare l'esistenza o meno nell'atto di volontà del contenuto espresso al n. 2.

1. Aby odpad od katolické církve mohl být platně vymezen jako skutečný *actus formalis defectionis ab Ecclesia*, a to i s ohledem na důsledky výjimek předvídaných ve výše uvedených kánonech, musí být konkrétně uskutečněn:

- a) vnitřním rozhodnutím odloučit se od katolické církve;
- b) provedením a vnějším projevením tohoto rozhodnutí;
- c) přijetím tohoto rozhodnutí příslušnou církevní autoritou.

2. Obsahem úkonu vůle musí být přerušení pout společenství, tj. víry, svátostí a pastýřského vedení, která umožňují věřícím obdržet v rámci církve život milosti. To znamená, že takový *formální úkon* odpadu nemá pouze právně-administrativní charakter (vystoupení z církve v matrikovém smyslu s příslušnými občanskými důsledky), ale vymezuje se jako skutečné odloučení od konstitutivních elementů církevního života: předpokládá tedy **úkon apostaze, hereze nebo schismatu**.

3. Právně-administrativní úkon odpadu od církve sám o sobě nemůže vytvořit formální úkon odpadu ve smyslu zamýšleném v CIC, jelikož by mohla nadále přetrvávat vůle po setrvání ve společenství víry.

Na druhé straně formální nebo (tím méně) materiální hereze, schisma a apostaze samy nevytvářejí formální úkon odpadu, jestliže nejsou projeveny navenek a jestliže nejsou požadovaným způsobem sděleny církevní autoritě.

4. Kromě toho se musí o jednat platný právní úkon vykonaný osobou kanonicky způsobilou a v souladu s právní normou, která jej řídí (srov. kán. 124–126). Takový úkon musí být vykonán osobně, vědomě a dobrovolně.

5. Vyžaduje se rovněž, aby úkon byl zainteresovanou osobou oznámen písemnou formou příslušné autoritě katolické církve, tj. vlastnímu ordináři nebo faráři, jíž výlučně přísluší posuzovat, zda se jedná, či nejedná o úkon vůle mající obsah popsany v č. 2.

Di conseguenza, soltanto la coincidenza dei due elementi – il profilo teologico dell'atto interiore e la sua manifestazione nel modo così definito – costituisce l'*actus formalis defectionis ab Ecclesia catholica*, con le relative sanzioni canoniche (cfr. can. 1364, § 1).

6. In questi casi, la stessa autorità ecclesiastica competente provvederà perché nel libro dei battezzati (cfr. can. 535, § 2) venga fatta l'annotazione con la dicitura esplicita di avvenuta "*defectio ab Ecclesia catholica actu formalis*".

7. Rimane, comunque, chiaro che il legame sacramentale di appartenenza al Corpo di Cristo che è la Chiesa, dato dal carattere battesimale, è un legame ontologico permanente e non viene meno a motivo di nessun atto o fatto di defezione.

Nella sicurezza che codesto Episcopato, conscio della dimensione salvifica della comunione ecclesiastica, comprenderà bene le motivazioni pastorali di queste norme, profitto delle circostanze per confermarmi con sentimenti di fraterno ossequio

dell'Eminenza/Eccellenza
Reverendissima

dev.mo in Domino

JULIÁN CARD. HERRANZ
Presidente

+ BRUNO BERTAGNA
Segretario

La presente comunicazione è stata approvata dal Sommo Pontefice, Benedetto XVI, che ne ha disposto la notifica a tutti i Presidenti delle Conferenze Episcopali.

A proto pouze koincidence obou prvků – teologické povahy vnitřního úkonu i jeho projevení výše popsaným způsobem – vytváří *actus formalis defectionis ab Ecclesia catholica* s příslušnými kanonickými dopady (srov. kán. 1364 § 1).

6. V takových případech se výše řečená příslušná církevní autorita postará o to, aby byla do knihy pokřtěných (srov. kán. 535 § 2) učiněna poznámka výslovně říkající, že nastala *defectio ab Ecclesia catholica actu formalis*.

7. Zůstává však jasné, že svátostné pouto příslušnosti k církví – Tělu Kristovu, které má svůj základ ve svátostném charakteru vyplývajícím z přijetí křtu, je trvalým ontologickým poutem, které nezaniká z důvodu žádného úkonu či skutku odpadu.

S jistotou, že biskupové Vaší konference, vědomi si spásonosného rozměru církevního společenství, dobře pochopí pastorační motivy těchto norem, využívám této příležitosti, abych Vás ujistil o svých citech bratrské úcty vůči Vaší Eminenci/Excelenci.

V Pánu oddaný

JULIÁN KARD. HERRANZ
předseda

+ BRUNO BERTAGNA
sekretář

Toto sdělení bylo schváleno papežem Benediktem XVI, který je nařídil oznámit všem předsedům biskupských konferencí.

Další dokumenty zveřejněné spolu s okružním listem Prot. N. 10279/2006 z 13. 3. 2006

Pervenerunt ad hoc Pontificium Consilium varia ac multiplicia responsa praedictis Litteris circularibus adhesionem Conferentiarum episcopalium exprimentia et gratias pro servitio a Sancta Sede explanationibus expectatissimis praestito agentia; nonnulla expetebant etiam ulteriores indicationes ad rite et recte applicandas eiusmodi directivas.

Ex his epistulis exempli gratia hic infra publici iuris fiunt tres, quarum prima pertinet ad responsa a Conferentiis episcopalibus Litteris circularibus data, aliae duae continent explanationes ulteriores ab hoc Pontificio Consilio datas:

* * *

April 15, 2006

His Eminence Julian Cardinal Herranz
Pontifical Council for Legislative Texts
Vatican City State 00120

Your Eminence,

[...] Thank you for your letter Prot. No. 10279/2006 dated March 12, 2006 regarding the canonical meaning of “formal act of defection” from the Church. [...]

We are grateful to you for this very useful document with clear directives. We had a particular problem in certain areas where people materially “defected from the Church” to be able to enjoy some Government privileges. We discussed this several times at our Bishops’ meetings but were unable to arrive at a consensus in our approach to this difficult situation! Now that we have clear directives our pastoral role will be much easier.

With kind regards best wishes and sentiments of esteem [...]

Této papežské radě přišly mnohé různé odpovědi na výše uvedený okružní list, které vyjadřují souhlas biskupských konferencí a vzdávají díky za službu Svatého stolce vydáním velmi očekávaných vyjasnění; některé také požadovaly další pokyny pro řádné a přiměřené provádění těchto direktiv.

Z těchto listů jsou jako příklady zde níže zveřejněny tři listy, z nichž první je vzat z odpovědí biskupských konferencí na okružní list a ostatní dva obsahují další vysvětlení poskytnutá touto Papežskou radou.

* * *

15. dubna 2006

Jeho Eminence Julián kardinál Herranz
Papežská rada pro výklad legislativních textů
00120 Stát Vatikánského Města

Vaše Eminence,

[...] Děkujeme Vám za Váš list Prot. N. 10279/2006 z 12. března 2006, pojednávající o kanonickém chápání „formálního úkonu odpadu“ od církve. [...]

Jsme Vám velmi vděční za tento velmi užitečný dokument obsahující jasné pokyny. Měli jsme obzvláštní problém v určitých oblastech, kde lidé materiálně „odpadli od církve“, aby mohli požívat některých privilegií ustanovených vládou. Vícekrát jsme o tom diskutovali na našich setkáních biskupů, ale nebyli jsme schopni dospět ke konsensu ohledně svého přístupu k této obtížné situaci! Nyní, když máme jasné direktivy, bude naše pastorační služba mnohem snazší.

Se srdečnými pozdravy, přáním dobra a pocity své úcty [...]

* * *

* * *

Città del Vaticano, 24 novembre 2006

Ve Vatikánu dne 24. listopadu 2006

Eminenza Reverendissima,

Nejdůstojnější Eminence,

In riferimento alla Lettera circolare inviata da questo Pontificio Consiglio il 13 marzo 2006 (Prot. N. 10279/2006) circa l'*actus formalis defectionis ab Ecclesia catholica*, Vostra Eminenza ha chiesto se l'affermazione di cui al n. 5 (« Si richiede, inoltre, che l'atto venga manifestato dall'interessato in forma scritta davanti alla competente autorità della Chiesa Cattolica ») sottenda la necessità di presentarsi di persona davanti all'Ordinario o al parroco proprio, o se invece possa essere sufficiente l'invio dell'istanza in forma scritta da parte dell'interessato.

[...] In proposito va tenuto presente che la mente della Lettera circolare della Santa Sede è che l'appartenenza o non appartenenza alla Chiesa Cattolica non è soltanto una questione giuridico-amministrativa anagrafica, ma una delicata questione teologico-canonica attinente agli elementi costitutivi della vita della Chiesa.

Infatti, da essa sono separati soltanto coloro che pongono consapevolmente atti di vera apostasia, eresia o scisma (cfr. cann. 751 e 1364 CIC) e che quindi hanno la reale intenzione di rompere i vincoli di comunione con la Chiesa, nonostante le conseguenze penali canoniche di cui essi sono coscienti, o devono essere resi coscienti.

Soltanto l'Autorità ecclesiastica — mediante il sempre auspicabile contatto personale con il fedele che ha presentato o inviato la richiesta o la semplice comunicazione di abbandono — può accertare l'esistenza o meno in lui di queste libere e coscienti disposizioni di volontà e della conoscenza delle relative conseguenze canoniche. Nella fattispecie, pertanto, non si tratta di un atto di regolamentazione dei dati personali nell'ordinamento civile, ma di un atto di grande rilievo teologico-canonico posto all'interno dell'ordinamento ecclesiastico, la cui autonomia di giurisdizione in materia è riconosciuta dallo Stato [...].

s odkazem na okružní list poslaný touto Papežskou radou dne 13. března 2006 (Prot. N. 10279/2006) ohledně *actus formalis defectionis ab Ecclesia catholica* se Vaše Eminence dotázala, zda ustanovení obsažené v č. 5 („Vyžaduje se rovněž, aby úkon byl zainteresovanou osobou oznámen písemnou formou příslušné autoritě katolické církve“) zahrnuje nutnost, aby se osoba dostavila k vlastnímu ordináři nebo faráři, nebo zda by mohlo být dostačující zaslání sdělení zainteresovaného v písemné formě.

[...] V této záležitosti je třeba mít na mysli, že smyslem okružního listu Svätého stolce je to, že příslušnost nebo nepřislušnost ke katolické církvi není pouze matrikovou právně-administrativní záležitostí, ale závažnou teologicko-kanonickou otázkou dotýkající se konstitutivních prvků života církve.

A proto jsou od ní odloučeni pouze ti, kdo vědomě vykonají úkon opravdové apostaze, hereze nebo schismatu (srov. kán. 751 a 1364 CIC) a kdo tedy mají reálný úmysl narušit pouta společenství s církví navzdory trestněprávním kanonickým důsledkům, jichž si jsou vědomi, nebo o nichž mají být uvědomeni.

Pouze církevní autorita – prostřednictvím stále žádoucího osobního kontaktu s věřícím, který předložil nebo zaslal žádost o zaznamenání odpadu nebo jeho prosté oznámení – se může ujistit o tom, že u něho existují, nebo neexistují tyto svobodné a uvážené volní dispozice i znalost příslušných kanonických důsledků. Z hlediska skutkové postaty se tu nejedná o úkon úpravy osobních údajů jako v občanském právním řádu, ale o úkon velkého teologicko-kanonického významu vykonaný v rámci církevního právního řádu, jehož nezávislost v posuzování této záležitosti je uznána státem [...].

In caso di rifiuto di un incontro *di persona* da parte del fedele (ciò che avrebbe permesso al sacro pastore far riflettere sulla gravità e conseguenze dell'atto, e magari motivare un cambiamento della decisione), si dovrà necessariamente ricorrere all'invio di una lettera personale in cui si spieghi con chiarezza e delicatezza che un vero atto di defezione rompe i legami di comunione con la Chiesa che esistevano dal momento del battesimo. Sarà necessario chiarire che tale gesto, qualificato come un atto di vera apostasia (oppure di eresia o di scisma, a seconda delle eventuali ragioni che abbia dato il fedele), è così grave che viene considerato non soltanto un grave peccato ma un *delitto* nell'ordinamento ecclesiastico, per cui è prescritta la più onerosa delle pene canoniche, cioè la scomunica. Per far capire, la gravità di tale pena sarà conveniente illustrare in modo concreto gli effetti più pratici della scomunica (ad esempio, che senza l'eventuale remissione della pena non si può ricevere la comunione o l'assoluzione sacramentale, che non si può essere padrino nei battesimi o nelle cresime, che non saranno celebrate le esequie ecclesiastiche, ecc.). Insomma, la comunicazione dovrebbe essere un motivato invito a ponderare ed eventualmente mutare la decisione di uscire dalla Chiesa Cattolica.

Qualora questo invito orale o *in scriptis* non sia accolto — o la lettera ricevuta rimanga senza risposta —, sarà evidente per via documentaria la volontà dell'interessato di porsi formalmente in una situazione canonica di rottura della comunione ecclesiale con le relative conseguenze penali e si potrà quindi procedere alla richiesta annotazione. Comunque, se fosse ancora possibile, converrà fargli anche sapere che in vista del carattere battesimale rimane un legame ontologico con la Chiesa e sarà sempre desiderato un suo ritorno alla Casa paterna (cfr. Lc 15, 11-33).

[...] Nella speranza di aver fornito a Vostra Eminenza gli elementi necessari per risolvere i dubbi prospettati, profitto volentieri della circostanza per confermarmi con sensi di cordiale ossequio

dell'Eminenza Vostra Reverendissima
dev.mo

JULIÁN Card. HERRANZ
Presidente

V případě odmítnutí osobního setkání ze strany věřícího (tedy takového, který by dovolil posvátnému pastýři posoudit závažnost a důsledky jeho úkonu a snad jej motivovat ke změně rozhodnutí) bude nutno přikročit k zaslání osobního listu, v němž se zřetelně a jemně objasní, že opravdový úkon odpadu narušuje pouta společenství s církví, která existují od okamžiku křtu. Bude nezbytné vyjasnit, že takové jednání, kvalifikované jako úkon opravdové apostaze (nebo eventuálně dle důvodů udaných věřícím hereze, či schismatu) je natolik závažné, že je chápáno nejen jako těžký hřích, ale také jako *treštný čin* v právním řádu církve a že je za ně předepsán nejtěžší kanonický trest: exkomunikace. Pro pochopení závažnosti takového trestu bude vhodné konkrétním způsobem ilustrovat praktické důsledky exkomunikace (že např. bez eventuálního odpuštění trestu nemůže přistupovat k přijímání nebo obdržet svátostné rozhršení, že nemůže být kmotrem při křtu nebo při břmování, že pro něj nemůže být vykonán církevní pohřeb atd.). Tato korespondence musí být nadto motivovaným pozváním k uvážení a eventuální změně rozhodnutí odloučit se od katolické církve.

Pokud toto ústní nebo písemné pozvání není přijato, anebo pokud zasláný list zůstane bez odpovědi, bude tak zřejmá i písemně doložená vůle zainteresovaného formálně dojít do kanonické situace odloučení od církevního společenství s příslušnými trestními důsledky, a bude tedy možno přistoupit k žádanému zaznamenání. Přesto – pokud by to ještě bylo možné – bude vhodné mu také připomenout, že s ohledem na charakter svátosti křtu tu zůstává ontologické pouto s církví a že vždy bude toužebně očekáván jeho návrat do otcovského domu (srov. Lk 15, 11-33).

[...] V naději, že jsem Vaší Eminenci poskytl potřebné údaje pro vyřešení předložených pochybností, rád využívám této příležitosti, abych Vás ujistil o své srdečné hluboké úctě.

Vaší nejdůstojnější Eminenci
hluboce oddaný

JULIÁN kard. HERRANZ
předseda

Ciudad del Vaticano, 16 de diciembre de 2006

Ve Vatikánu dne 16. prosince 2006

Excelencia Reverendísima:

Nejdůstojnější Excellence,

Llegó en su momento a este Pontificio Consejo su atenta carta en la que a propósito de las « Orientaciones » sobre el modo de proceder en caso de solicitud de abandono formal de la Iglesia, aprobadas por esa Conferencia episcopal, y en relación a la Carta circular de este Dicasterio de 13 de marzo de 2006, Prot. N. 10279/2006, ponía tres preguntas:

« a) Si a la luz de las “ Normas ” del Pontificio Consejo, puede mantenerse el criterio de tramitación de las solicitudes de abandono formal en la diócesis de bautismo.

b) Si a la luz de las “ Normas ” del Pontificio Consejo, puede mantenerse el criterio de gestión del procedimiento por correo cuando el interesado rechaza la comparecencia.

c) Si a la luz de las “ Normas ” del Pontificio Consejo, puede mantenerse el criterio de centralizar el procedimiento en la Curia diocesana ».

Satisface comprobar, ante todo, cómo esas « Orientaciones » —anticipándose a la Carta circular de este Pontificio Consejo— habían afrontado oportunamente la delicada cuestión. Las « Orientaciones » muestran además la correcta percepción de que sólo si la manifestación externa responde a un verdadero acto interno de apostasía, herejía o cisma podrá existir propiamente un acto formal de ruptura de la comunión eclesial, con la consiguiente sanción canónica de excomunión (cfr. cans. 751 y 1364).

En cuanto a las dudas planteadas por esa Conferencia, su atento estudio ha permitido formular las siguientes respuestas:

tato papežská rada nyní obdržela Váš ctěný list, v němž jste nám s ohledem na „Pokyny“ ohledně procedury v případě žádosti o formální odpad od církve, schválené Vaší biskupskou konferencí, a s odvoláním na okružní list tohoto dikasteria z 13. března 2006, Prot. N. 10279/2006, položil tři otázky:

„a) Zda ve světle „Norem“ daných papežskou radou je možné trvat na požadavku přeposlání žádostí o formální odpad do diecéze křtu.

b) Zda ve světle „Norem“ daných papežskou radou je možné trvat na požadavku vedení procedury písemnou formou, když se zainteresovaný odmítne osobně dostavit.

c) Zda ve světle „Norem“ daných papežskou radou je možné trvat na požadavku centralizace řízení na diecézní kurii.“

Stačí především konstatovat, jak se tyto „Pokyny“ – vycházející z okružního listu této papežské rady – vhodně vyrovnaly s touto nesnadnou otázkou. „Pokyny“ dále ukazují správné chápání, že pouze pokud vnější projevení odpovídá vnitřnímu úkonu opravdové apostaze, hereze nebo schismatu, může nastat formální úkon odpadu od církevního společenství ve vlastním smyslu s následnou kanonickou sankcí exkomunikace (srov. kán. 751 a 1364).

Ohledně pochybností předložených touto biskupskou konferencí, jejich pozorné prostudování dovoluje formulovat tyto odpovědi:

1. Sobre el criterio de tramitación de la solicitud. Las normas de la Carta circular prevén que el examen lo realice el Ordinario propio (Obispo diocesano, Vicario general o Vicario episcopal, si lo hay) o el párroco propio, que son los del lugar del domicilio, cuasidomicilio o lugar de residencia (cfr. can. 107). La razón de esa atribución de competencia consiste en que la autoridad eclesiástica que tiene mayor facilidad para encontrar al fiel y establecer con él el necesario diálogo pastoral es la del lugar de residencia del fiel. La finalidad de ese diálogo personal es triple: *a)* ayudarle a tomar conciencia de la gravedad de ese acto y de la consiguiente pena canónica de excomunión; *b)* exponerle las consecuencias — ya recogidas en el n. 4 (5.º guión) de las « Orientaciones »¹; *c)* procurar con paciente caridad que se convierta y desista de su intención de abandono. Sí a pesar de este diálogo pastoral el fiel insiste en su petición el Ordinario o párroco propio comunicará tal decisión, si se trata de diócesis diferentes, a la diócesis de bautismo, para su anotación en el correspondiente libro parroquial.

¹ Transcripción del n. 4, 5.º guión, de las « Orientaciones »:

[Del abandono de la Iglesia católica con acto formal (que es, conforme al ordenamiento canónico, un acto de apostasía, de herejía o de cisma)] « se siguen estas consecuencias:

- exclusión de los sacramentos (cf. cc. 1331, § 1, 2.º y 915);
- privación de las exequias eclesiásticas, a no ser que antes de la muerte se hubiera dado alguna señal de arrepentimiento (cf. c. 1184, § 1, 1.º);
- exclusión de encargo de padrino para el bautismo y la confirmación (cf. c. 874, § 1, 4.º y 893, § 1);
- necesidad de licencia del Ordinario del lugar para la admisión al matrimonio canónico (cf. c. 1071, § 1, 5.º). »

1. Ohledně požadavku preposlání žádosti.

Normy obsažené v okružním listě předpokládají, že přezkoumání provede vlastní ordinář (diecézní biskup, generální vikář nebo – pokud je – biskupský vikář) nebo vlastní farář, což znamená dle místa trvalého kanonického bydliště (srov. kán. 107). Důvod takového určení kompetence spočívá v tom, že nejsnadněji se může setkat s věřícím a zahájit s ním potřebný pastorační dialog právě církevní autorita dle místa bydliště věřícího. Tento osobní dialog má trojí účel: *a)* pomoci mu uvědomit si závažnost tohoto úkonu a následného kanonického trestu exkomunikace; *b)* objasnit mu důsledky již zmíněné v č. 4 (odst. 5) „Pokynů“;¹ *c)* snažit se trpělivou láskou, aby se obrátil a upustil od úmyslu odpadu. Pokud navzdory tomuto pastoračnímu dialogu věřící trvá na své žádosti, sdělí vlastní ordinář nebo farář toto rozhodnutí pro jeho zaznamenání v příslušné farní matrice diecézi křtu, pokud je odlišná od diecéze trvalého bydliště.

¹ Přepis č. 4 odst. 5 „Pokynů“:

[Z odpadu od katolické církve formálním úkonem (který je, v souladu s kanonickým řádem, úkonem apostaze, hereze nebo schismatu)] „vyplývají tyto následky:

- vyloučení ze svátostí (srov. kán. 1331 § 1 odst. 2 a kán. 915);
- odmítnutí církevního pohřbu, pokud by nebyla dána před smrtí nějaká známka pokání (srov. kán. 1184 § 1 odst. 1);
- vyloučení ze zastávání posláních kmotra při křtu a biřmování (srov. kán. 874 § 1 odst. 4 a kán. 893 § 1);
- nutnost dovolení místního ordináře pro připuštění ke kanonickému manželství (srov. kán. 1071 § 1 odst. 5).“

2. Sobre la gestión del procedimiento por correo. Sí no se lograra establecer con el fiel este conveniente diálogo personal, será también posible registrar el abandono —y proveer para su anotación en el libro de bautismos— cuando, por medio de comunicación postal directa entre el fiel y el Ordinario o el párroco propio, se considere que se han cumplido todas las condiciones del acto formal de abandono. Para eso la autoridad eclesiástica habrá de exponer en su carta lo que habría dicho de palabra al fiel si hubiese sido posible el encuentro personal (n. 2). La carta habrá de ser certificada —como está ya previsto de modo preciso en las « Orientaciones »—, pues sólo si consta que ha llegado al fiel y éste ha confirmado con una respuesta, expresa o tácita, su decisión de abandono, podrá completarse el procedimiento comunicando la decisión, si se trata de diócesis diferentes, a la diócesis de bautismo.

3. Sobre la centralización en la Curia diocesana. Las normas de la Santa Sede, teniendo en cuenta la diversidad de situaciones según países dejan en libertad de elegir el que el procedimiento se realice ante el Ordinario o ante el párroco. Con tal de que se hayan cumplido las condiciones necesarias para que exista un acto formal de abandono como se indica en los nn. 1 y 2, queda a la elección discrecional de la Conferencia episcopal el centralizar o no el procedimiento.

Con la esperanza de que estas observaciones puedan serle útiles, aprovecho gustoso la ocasión para renovarle los sentimientos de mi profunda estima y cordial afecto en Cristo

JULIÁN Card. HERRANZ
Presidente

+ BRUNO BERTAGNA
Obispo Secretario

2. Ohledně vedení procedury písemnou formou. Pokud se nepodaří s věřícím zahájit tento vhodný pastorační dialog, je také možné dojít k přesvědčení o odpadu – a postarat se o jeho zaznamenání v matrice pokřtěných – pokud z přímé poštovní korespondence mezi věřícím a vlastním ordinářem nebo farářem vyplývá, že byly naplněny všechny známky formálního úkonu odpadu. Církevní autorita proto musí ve svém listě vyložit, co by řekla slovem, pokud by bylo možné osobní setkání (č. 2). List musí být doporučený – jak již přesně požadují „Pokyny“ – a pouze pokud je zřejmé, že byl doručen věřícímu a že on potvrdil ve své odpovědi, výslovně či mlčky, své rozhodnutí o odpadu, je možné dokončit proceduru sdělením rozhodnutí diecézi křtu, pokud je odlišná od diecéze trvalého bydliště.

3. Ohledně centralizace na diecézní kurii. Normy Svatého stolce se zřetelem na rozdílnost situace v jednotlivých zemích ponechávají volnost zvolit si, zda se řízení koná u ordináře, nebo u faráře. Proto je ponecháno na uváženém rozhodnutí biskupské konference, zda se řízení o tom, jestli byly naplněny nezbytné známky pro existenci úkonu formálního odpadu, jak jsou ukázány v č. 1 a č. 2, má centralizovat, nebo ne.

S nadějí, že tyto poznámky mohou být užitečné, rád využívám této příležitosti, abych Vás ujistil o své hluboké úctě a srdečné náklonnosti v Kristu.

JULIÁN kard. HERRANZ
předseda

+ BRUNO BERTAGNA
biskup sekretář

Přeložil doc. Damián Němec, dr, na překladu spolupracovali Dr. Libor Botek, Th.D. a ICDr. Jiří Dvořáček.